

Forebygging av sosiale utfordringer og utenforskap – med fokus på lavinntektsfamilier

Presentasjon av
forvaltningsrevisjonsrapport

3. November 2022

Kommunestyret i Gausdal kommune

BAKGRUNN

Kontrollutvalget bestilte i møte 15. februar 2022 sak 3/2022 en forvaltningsrevisjon om «Forebygging av sosiale utfordringer og utenforskap».

- Det er i overkant av 100 barn som vokser opp i lavinntektsfamilier i Gausdal. Det er flere enslige forsørgere og flere over 45 år som leier bolig i Gausdal kommune enn i landet som helhet.
- Det er mange tjenester i kommunen som har ansvar for tiltak overfor barn og unge i lavinntektsfamilier, noe som gjør koordinering og samarbeid spesielt viktig.

PROBLEMSTILLINGER

Problemstilling 1:

Har kommunen tilstrekkelig kunnskap om lavinntektsfamilier og barn og unges levekår i Gausdal, og blir denne kunnskapen brukt i det forebyggende arbeidet?

Problemstilling 2:

I hvilken grad er tiltak rettet mot lavinntektsfamilier i kommunen kjent og blir de brukt?

Problemstilling 3:

I hvilken grad sørger kommunen for at tjenester og tiltak rettet mot lavinntektsfamilier er tilstrekkelig samordnet?

AVGRENSNINGER OG BEGREPSAVKLARINGER

- Vi har sett på forebyggende arbeid for å motvirke sosiale utfordringer og utenforskap blant barn og unge, og arbeidet med å dempe konsekvenser av fattigdom.
- I Norge og EU anvendes en inntektsrelatert forståelse av fattigdom/lavinntekt som innebærer at familier med en inntekt som er lavere enn 60 prosent av befolkningens medianinntekt defineres som lavinntekt.
- Vedvarende lavinntekt – lavinntekt over tre år.
- Rapporten trekker ikke et klart skille mellom lavinntekt og fattigdom.

HAR KOMMUNEN TILSTREKKELIG KUNNSKAP OM LAVINNTEKTSFAMILIER OG BARN OG UNGES LEVEKÅR I GAUSDAL, OG BLIR KUNNSKAPEN BRUKT I DET FOREBYGGENDE ARBEIDET?

«Tilstrekkelig kunnskap»:

- Kommunen skal følge nøye med i de forhold barn lever under og ha kunnskap om barn og unges levekår.
- Kommunen skal ha tiltak for at personalet i skoler og barnehager er kjent med og følger opp oppmerksomhets- og opplysningsplikten til sosialtjenesten.
- Kunnskapen skal danne grunnlag for det forebyggende arbeidet og for hvordan kommunen prioriterer oppgaver og utarbeider planer.

REVISJONENS VURDERING OG KONKLUSJON

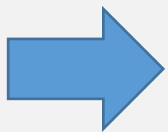
Har kommunen tilstrekkelig kunnskap om lavinntektsfamilier og barn og unges levekår i Gausdal, og blir denne kunnskapen brukt i det forebyggende arbeidet?

- Kommunen har på overordnet nivå kunnskap om lavinntektsfamilier og barn og unges levekår. Det synes som denne kunnskapen blir brukt i kommunens overordnede planer og satsninger på forebyggende arbeid for barn, unge og familier.
- Gausdal kommune sørger ikke i tilstrekkelig grad for at opplysningsplikten som skoler og barnehager har til sosialtjenesten blir gjort kjent og fulgt opp. Kommunen har ingen rutine eller praksis for å informere personell ved skoler eller barnehager om opplysningsplikten til sosialtjenesten. Dette er et område de har behov for mer kunnskap om.

I HVILKEN GRAD ER TILTAK RETTET MOT LAVINNTEKTSFAMILIER KJENT OG BLIR TILTAKENE BRUKT?

Kjent og brukt:

- Kommunen bør sørge for at tiltakene er kjent i tjenestene som arbeider med målgruppa.
- Kommunen bør sørge for at de fanger opp barn og unge i lavinntektsfamilier i tiltakene.

Kriteriene er utledet av kommuneplanens samfunnsdel som sier at *kommunen skal arbeide systematisk for å redusere ulikheter og forskjeller i levekår gjennom tiltak rettet mot lavinntektsfamilier.*

REVISJONENS VURDERING OG KONKLUSJON

I hvilken grad er tiltak rettet mot lavinntektsfamilier i kommunen kjent og blir tiltakene brukt?

- Kommunen sørger i hovedsak for at tiltak rettet mot lavinntektsfamilier er kjent for tjenestene som arbeider med barn og unge internt i kommunen og at tiltakene blir brukt. Det synes som at kommunen i liten grad har gjort tiltakene kjent for ansatte i NAV Lillehammer-Gausdal.
- Revisjonen finner at kommunen har et system som legger til rette for at barna og familiene som trenger det mest, får tilgang til kommunens tiltak. Det er i tråd med god praksis på området å ha universelle tiltak og målrette rekrutteringen slik som kommunen gjør.
- Systemet for å formidle informasjon om tiltakene nedover i organisasjonen, kan imidlertid være sårbart fordi informasjonen går gjennom flere ledd og det blir opp til den enkelte veileder/saksbehandler å ta dette videre med aktuelle barn og familier.

PROBLEMSTILLING 3

I HVILKEN GRAD SØRGER KOMMUNEN FOR AT TJENESTER OG TILTAK RETTET MOT LAVINNTEKTSFAMILIER ER TILSTREKkelig SAMORDNET?

Tilstrekkelig samordnet:

- Kommunen bør sikre at tjenestene som arbeider med barn og unge i lavinntektsfamilier har avklarte samarbeidsstrukturer.
- Kommunen bør tilrettelegge for samarbeid mellom relevante tjenester i Gausdal kommune og NAV.

REVISJONENS VURDERING OG KONKLUSJON

I hvilken grad sørger kommunen for at tjenester og tiltak rettet mot lavinntektsfamilier er tilstrekkelig samordnet?

- Gausdal kommune har i hovedsak en struktur som bidrar til at tjenester som arbeider med barn, unge og familier har tverrfaglige møtepunkt. Samhandlingen kan imidlertid forbedres noe, bl.a ved at det innføres strukturerte møtepunkter mellom barnevernet og andre tjenester.
- Revisjonen finner at det i liten grad er lagt til rette for systematisk samarbeid og informasjonsutveksling mellom relevante tjenester i Gausdal kommune og NAV Lillehammer-Gausdal. Tjenestene synes å ha lite systematisk kunnskap om hverandres tilbud, oppgaver og ansvar knyttet til arbeidet med lavinntektsfamilier.
- Basert på funn i problemstilling 1 og 3 er det etter revisjonens oppfatning en viss risiko for at det ikke er tilstrekkelig kunnskap ute i tjenestene for hvem man skal kontakte og hvordan man skal gå frem i møte med barn og familier med økonomiske utfordringer, dette synes spesielt å gjelde skoler, barnehager og helsestasjon- og skolehelsetjenesten. Revisjonen anser dette som en svakhet ved samarbeidet, da det er disse tjenestene som er nærmest barn og familier i deres hverdagsliv.

REVISJONENS ANBEFALINGER

- Gausdal kommune bør sørge for tilstrekkelig kunnskap ute i tjenestene når det gjelder hvem man skal kontakte og hvordan man skal gå frem i møte med barn og familier med økonomiske utfordringer, dette synes spesielt å gjelde skoler, barnehager og helsestasjons- og skolehelsetjenesten.
- Gausdal kommune bør gjennomgå det systematiske samarbeidet mellom NAV Lillehammer-Gausdal og tjenestene i kommunen. I dette ligger det å utvikle kunnskap om hverandres tjenester, avklare roller og samarbeidsstrukturer
- Gausdal kommune bør sørge for at opplysningsplikten til sosialtjenesten er kjent og følges opp i skoler og barnehager, og at det er avklart hvordan de skal ta kontakt med NAV Lillehammer-Gausdal.
- Kommunen bør vurdere om det vil være nyttig å ha en samlet oversikt over kommunens tilbud og tiltak for å utjevne sosiale forskjeller, tilgjengelig for ansatte innad i kommunen og for ansatte i NAV Lillehammer-Gausdal.

Forebygging av sosiale utfordringer og utenforskap

Formål

Sette fokus på kommunes arbeid med å forebygge sosiale utfordringer og utenforskap blant barn og unge, med spesielt fokus på lavinntektsfamilier.

Hovedfunn

1. Kommunen har tilstrekkelig kunnskap om levekår på overordnet nivå, men sørger ikke for at opplysningsplikten som skoler og barnehager har til sosialtjenesten er gjort kjent og blir fulgt opp.
2. Tiltak rettet mot lavinntektsfamilier er i hovedsak kjent og brukt internt i kommunen, men i mindre grad kjent og brukt av NAV.
3. Det er lagt opp til tverrfaglig samarbeid internt i kommunen. Det er i mindre grad systematisk samarbeid mellom relevante tjenester i kommunen og NAV. Disse synes å ha lite kunnskap om hverandres tilbud, oppgaver og ansvar.

Hvilke spørsmål besvares?

1. Har kommunen tilstrekkelig kunnskap om lavinntektsfamilier og barn og unges levekår i Gausdal og blir kunnskapen brukt i det forebyggende arbeidet?
2. I hvilken grad er tiltak rettet mot lavinntektsfamilier i kommunen kjent og blir tiltakene brukt?
3. I hvilken grad sørger kommunen for at tjenester og tiltak rettet mot lavinntektsfamilier er tilstrekkelig samordnet?

Anbefalinger

1. Sørge for tilstrekkelig kunnskap ute i tjenestene når det gjelder hvem man skal kontakte og hvordan man skal gå frem i møte med barn og familier med økonomiske utfordringer.
2. Gjennomgå det systematiske samarbeidet mellom NAV og tjenestene i kommunen, for å bedre kunnskap om hverandres tjenester, avklare roller og samarbeidsstrukturer.
3. Sørge for at opplysningsplikten til sosialtjenesten er kjent og følges opp i skoler og barnehager, og at det er avklart hvordan de skal ta kontakt med NAV.
4. Vurdere om det vil være nyttig å ha en samlet oversikt over kommunens tilbud og tiltak for å utjevne sosiale forskjeller, tilgjengelig for ansatte i kommunen og i NAV.